

22.1.2002

45/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Esittelijä Kimmo Kajosmaa

ASIANOMISTAJAN VAATIMUSTEN KIRJAAMINEN ESITUTKINNASSA

1 KANTELU

A arvostelee 18.12.2000 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä esitutkintaan liittyvissä asioissa. A pyytää oikeusasiamiestä selvittämään, ovatko Oulun kihlakunnan poliisimiehet menetelleet lainvastaisesti jättäessään saattamatta syytteeseen A:n kissan kuolemasta vastuussa olleen henkilön ja kuulustellessaan A:ta ja hänen lähipiiriään rikoksesta epäiltyinä eläinräökkäykseen ja varkauteen liittyvässä asiassa. A pyytää oikeusasiamiestä myös selvittämään, onko Oulun kihlakunnan poliisilaitos menetellyt virheellisesti käsitellessään hänen 8.1.1999 tekemäänsä kissan kuolemaan liittyvää lisätutkinta- ja selvityspyyntöä ja B:n 14.1.1999 tekemää eläinräökkäykseen ja varkauteen liittyvää lisätutkintapyyntöä.

A toteaa, että hänen kissansa kuolemaan liittyvään poliisin laatimaan asiakirjaan on merkitty virheellisesti, ettei hänellä ole ollut asiassa vaatimuksia. Tämän virheellisen merkinnän seurauksena A:lle on aiheutunut kertomansa mukaan huomattavia taloudellisia kustannuksia. Lisäksi A toteaa, että tutkinnanjohtaja on kieltäytynyt luovuttamasta hänelle eläinräökkäys- ja varkausasiaan liittyvää esitutkinta-aineistoa sillä perusteella, että asian tutkinta on ollut kesken.

---

3 RATKAISU

3.1 Kissan kuolemaan liittyvä esitutkinta (6550/R/10574/98)

Esitutkintalain 43 §:n mukaan esitutkinnan päätyttyä asia on saatettava syyttäjän harkittavaksi. Esitutkintaviranomaisella (poliisilla) on kuitenkin mahdollisuus jättää ryhtymättä toimenpiteisiin rikokseen syyllisen saattamiseksi syytteeseen sen mukaisesti, kun laissa erikseen on säädetty. Esitutkintalain 2 §:n 2 momentin mukaan esitutkinta voidaan jättää toimittamatta sellaisen rikoksen johdosta, josta ei ole odotettavissa ankarampaa rangaistusta kuin sakkoa ja jota on kokonaisuudessaan pidettävä ilmeisen vähäisenä. Lisäksi edellytetään, ettei asianomistajalla ole asiassa vaatimuksia. Poliisimies voi kuitenkin antaa tällaiseen rikokseen syyllistyneelle huomautuksen.

Rikoksen vähäisyyttä arvioitaessa on yleensä kiinnitettävä huomiota yleisen elämäkokemuksen mukaiseen arvioon teon vakavuudesta. Koiran kiinnipidon laiminlyönti on yleisesti arvioiden suhteellisen vähäinen rikkomus. Tässä tapauksessa kysymyksessä on ollutkin järjestyssääntörikkomukseksi arvioitu laiminlyönti. Vaikka laiminlyönti onkin selvityksen mukaan johtanut kissanne kuo-

lemaan, laiminlyöntiä ei välttämättä ole silti yleisesti arvioitava kovin vakavaksi, jollei koira ole ollut etukäteen arvioiden vaaraksi muille eläimille tai jos irtipääsy ei ole johtunut törkeästä laiminlyönnistä.

Antamassaan selvityksessä ylikonstaapeli C on myöntänyt tehneensä virheen asian kirjaamisessa. Hän on merkinnyt virheellisesti esitutkintatietoihin, että D on korvannut koiriensa aiheuttaman vahingon A:lle. Tällä perusteella A:lla ei olisi enää ollut asiassa vaatimuksia, ja esitutkintaa ei siten ole pidetty enää tarpeellisena. Tutkinnanjohtaja --- on tehnyt edellä mainittujen tietojen perusteella päätöksen jättää saattamatta asiaa syyttäjän harkittavaksi. Tutkinnanjohtaja on ratkaissut asian hänelle kuuluvan harkintavallan nojalla. Asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä, että hän olisi ylittänyt harkintavaltansa tai käyttänyt sitä väärin taikka muutoinkaan menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä.

Katson sen sijaan, että ylikonstaapeli C:n olisi täytynyt selvittää vahingon korvaamiseen liittyvä asia huolellisemmin. Hänen olisi tullut varmistua siitä, että D todella oli korvannut koiriensa aiheuttaman vahingon, ennen kuin teki tästä merkinnän esitutkinta-asiakirjoihin. Asiaa arvioidessani otan kuitenkin huomioon sen, että C on saadun selvityksen mukaan pyrkinyt edistämään asiassa sovinnollisuutta D:n ja A:n välillä, mikä asianmukainen pyrkimys on voinut myötävaikuttaa väärinkäsityksen syntymiseen.

Asiaa arvioidessani olen myös ottanut huomioon asian luonteen ja sen, ettei C:n menettelyn moitittavuus kokonaisuutena arvioiden ole kuitenkaan ollut kovin vakavaa. Sen vuoksi tyydyn tässä yhteydessä vain saattamaan C:n tietoon vastaisen varalle käsitykseni siitä, että esitutkinnassa asianomistajan vaatimukset on kirjattava huolellisesti ja ennen tietojen kirjaamista on varmistauduttava riittävästi tietojen oikeellisuudesta.

3.2

Eläinräkkäykseen ja varkauteen liittyvä esitutkinta (6550/R/11611/98)

Esitutkinta-asiakirjojen luovuttaminen

Esitutkintalain 11 §:n mukaan asianosaisella on oikeus saada tietoonsa, mitä esitutkinnassa on käynyt ilmi, niin pian kuin siitä ei voi aiheutua haittaa rikoksen selvittämiseksi.

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta on tullut voimaan 1.12.1999. Lain 11 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan asianosaisella ei ole oikeutta esitutkinnassa laadittuun asiakirjaan ennen tutkinnan lopettamista, jos tiedon antamisesta aiheutuisi haittaa asian selvittämiseksi. Ennen tätä oli voimassa laki yleisten asiakirjain julkisuudesta, jonka 19 §:ssä säädettiin asianosaisen oikeudesta asiakirjaan. Tieto asianosaiselle voitiin jättää antamatta esitutkinnassa laaditusta asiakirjasta ennen esitutkinnan lopettamista, jos tiedon antamisesta olisi aiheutunut haittaa asian selvittämiseksi.

Saadun selvityksen mukaan asian esitutkinta on ollut kesken vielä 17.12.2001, eli poliisi ei ole kyennyt selvittämään rikosta. Esitutkinta-asiakirjat ovat edelleen tutkijan hallussa. Lainsäädännössä ei ole asetettu mitään aikarajaa sille, kuinka nopeasti esitutkinta on toimitettava. Toisaalta Suo-

men perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi ilman aiheetonta viivytystä viranomaisessa. Samoin esitutkintalain 6 §:n mukaan esitutkinta on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä. On kuitenkin selvää, että tällaisen epäselvän rikosasian esitutkinnan toimittamiselle on mahdotonta asettaa minkäänlaisia aikarajoja, ja tutkinnanjohtajalla on harkintavaltaa siinä, milloin hän esimerkiksi esitutkintalain 43 §:n 2 momentin mukaisesti keskeyttää esitutkinnan. Käsitelykseni mukaan epäselvän rikoksen esitutkinta voi olla kesken rikoksen vanhentumisajan puitteissa, eli esitutkinnan toimittamista on mahdollista jatkaa niin kauan, kunnes esitutkinnan alaisesta rikoksesta on mahdollista nostaa syyte. Syyte voidaan nostaa niin kauan, kunnes rikoksesta on vielä mahdollista tuomita rangaistus.

Katson, että tutkinnanjohtaja on ratkaissut asian hänelle kuuluvan harkintavallan nojalla. Asiassa ei ole ilmennyt aiheutta epäillä, että hän olisi ylittänyt harkintavaltansa tai käyttänyt sitä väärin taikka muutoinkaan menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä. Sen vuoksi en ainakaan tässä vaiheessa katso tarpeelliseksi puuttua asiakirjojen luovuttamiseen enemmälti. Totean kuitenkin, että A:lla on mahdollisuus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 luvun mukaisesti pyytää esitutkinta-asiakirjoja Oulun kihlakunnan poliisilaitokselta, jonka on pyynnön esittämisen jälkeen annettava asiaan ratkaisu.

Kuulustelu rikoksesta epäiltynä

Esitutkintalain 2 §:n mukaan poliisin on toimitettava esitutkinta, kun sille tehdyn ilmoituksen perusteella tai muutoin on syytä epäillä, että rikos on tehty. Jokainen, jolta otaksutaan voitavan saada selvitystä rikoksesta, on esitutkintalain 17 §:n perusteella velvollinen kutsusta saapumaan esitutkintaan. Esitutkintalain 22 §:n mukaan ennen kuulustelua kuulusteltavalle on ilmoitettava hänen asemansa esitutkinnassa. Samoin esitutkintalain 9 §:ssä korostetaan, että esitutkinnassa toimenpiteen kohteena olevalle on niin pian kuin mahdollista ilmoitettava hänen asemansa.

Saadun selvityksen perusteella katson, että poliisi on voinut kuulustella A:ta ja hänen läheisiään rikoksesta epäiltynä eläinräkkäykseen ja varkauteen liittyvässä asiassa. Asiassa ei ole ilmennyt aiheutta epäillä, että poliisi olisi ylittänyt harkintavaltansa tai käyttänyt sitä väärin taikka muutoinkaan menetellyt lainvastaisesti tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä.

Lisätutkimuspyynnöt

Esitutkintalain 12 §:n mukaan asianosaisen pyytämät kuulustelut ja muut tutkintatoimenpiteet on suoritettava, jos asianosainen osoittaa, että ne saattavat vaikuttaa asiaan, ja jollei niistä aiheudu asian laatuun nähden kohtuuttomia kustannuksia. Esitutkintalain 15 §:n 3 momentin mukaan asianosaisen pyytämistä tutkintatoimenpiteistä päättää esitutkinnan aikana tutkinnanjohtaja. Lisätutkimuspyyntöjen osalta tutkinnanjohtajalla on siten tiettyä harkintavaltaa siinä, mitä asianosaisen pyytämiä lisätutkimuksia esitutkinnassa on tarpeellista tehdä. Tutkinnanjohtajalla on muun muassa esitutkintakokemuksensa ja käytettävissään olevien tutkintatietojen perusteella yleensä paremmat edellytykset kuin asianosaisella arvioida pyydettyjen lisätutkimusten tarpeellisuutta eli sitä, ovatko pyydetty lisätutkimukset sellaisia, joka saattavat vaikuttaa asiaan ja auttaa rikoksen selvittämisesä.

Asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä, että tutkinnanjohtaja --- olisi menetellyt asiassa lainvastaisesti. Selvityksen perusteella asiassa on otettu huomioon esitutkintalain 7 §:ssä säädetty vaatimus, eli esitutkinnassa on selvitetty ja otettu huomioon yhtä hyvin epäiltyjä vastaan kuin heidän puolestaan vaikuttavat seikat ja todisteet.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä 3.1 kohdassa mainitun käsitykseni Oulun kihlakunnan poliisilaitoksen ylikonstaapeli C:n tietoon vastaisen varalle, missä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestä C:lle.

Kantelukirjoituksen liitteet palautetaan ohessa.